

A lusták kertje

PERMAKULTÚRA

Ez a kis e-könyv neked szól, ha:

- nem akarsz reggeltől estig kapálni
- nem tudod, mi az a pH-érték, és nem is akarsz utánaolvasni
- szeretnél egy olyan rendszert, ami működik nélküled is

A permakultúra egy olyan szemlélet, ami segít visszatalálni a természet ritmusához anélkül, hogy mezítláb kéne kapálni a teliholdban. Ez itt egy kezdőbarát, lusta-proof és valóban alkalmazható anyag. Nincsenek benne spiráldiagrammok és energetikai örvényleírások, csak konkrét, kipróbált, működő tippek.

Mit hol találsz?

Az e-book két fő részre oszlik, attól függően, hol próbálsz elültetni a zöld álmaidat:

Kerttel rendelkező szerencséseknek

kicsi, nagy, bozótos vagy beton
(bár ez utóbbi már majdnem erkély..)

Általános, de nagyon is hatékony tanácsok, amikből már egy is változást hoz. Ezeket akkor is meg tudod csinálni, ha nincs kedved egy óránál többet tölteni a kertben hetente.

Városi túlélőknek

erkélyre, gangra, szmogfüstben kertről álmodozva

Konkrét tippek arra, mit hova tegyél, mit mivel árnyékolj és mit mivel társíts. A rész célja, hogy ne csak egy lehangoló petúniás ládád legyen, hanem egy kis mini ökoszisztéma.

KERTES RÉSZ

A permás kert nem a „minden levéltetűnek pusztulnia kell” típusú hadviselés. Sokkal inkább: „ki maradt le a buliról?” Ha valahol túl sok van valamiből, az annak a jele, hogy valami más hiányzik.

Ilyenkor nem az a kérdés, hogy „mivel irtod ki?”, hanem az, hogy „kit kéne meghívni a kertedbe?”

A teljes permás kerttervezés egy külön szakma (amit mi szívesen csinálunk veled), de van pár alapelv, amit már holnap elkezdhetsz. Vagy legalább nem rontod tovább a helyzetet. Már ez is haladás. Néhány példa, hogy egyes jelenségek esetén hol mehetett félre a dolog:

Túl sok a hangya? Hol a tyúk? Vagy a gyík?
Csigainvázió? Lehet, hogy nincs sün, béka vagy mulcs.
Levéltetű-armageddon? Hol vannak a katicák?
Vagy a madarak, pókok, cinegék?

1. Ne nyírd le a fűvet!

Kevesebb munka ≠ igénytelenség

A permakultúra nem a „hagyjuk, hadd nőjön a gaz” mozgalom. Inkább egyfajta aktív semmittevés: ismered az ökoszisztéma logikáját, és úgy hagyod dolgozni, hogy közben te sem rokkansz bele.

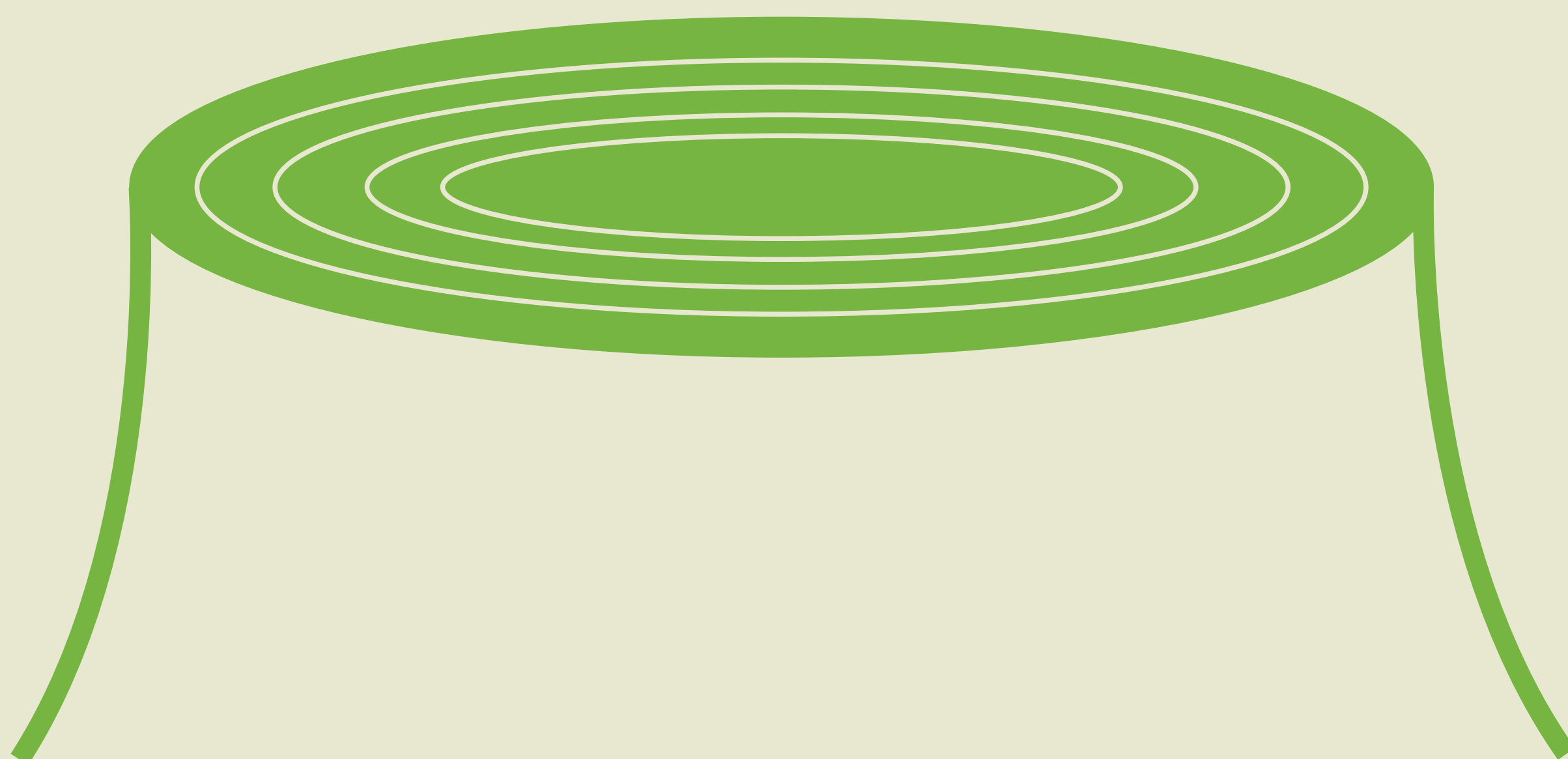
A hosszabb fű:

- jobb vízmegtartó,
- segít a talajélet fenntartásában,
- bújóhely a hasznos rovaroknak.

Pro tipp: ha nagyon zavar, vágj bele sétányokat, de hagyj természetes foltokat is. Ha így is nagyon zavar, kaszálj. Ha színesítenéd, alakíts ki vadvirágos szigeteke, évek múlva elszaporodnak úgyis.

2. A holt fa nem éktelenkedik, hanem hozzáadott érték

A kidőlt fa, letört ág, gally, törzsmaradvány maradjon a kertben. Segít megtartani a vizet, valamint rovar- és gomba hotel. Ha túl sok a rendezői hajlam, akkor kerüljenek a kert végébe egy halomba, így is az ökoszisztéma részei lesznek!

3. Ne „gyomlálj”

A gyom csak akkor ellenség, ha nem érted, miért van ott. A tyúkhúr, a csalán vagy a pitypang valójában indikátor növények. Mutatják, mi hiányzik vagy miből van túl sok a talajban. Ha egy faj túlszaporodik, semmiképp se pánikolj. Próbálj kaszálással szabályozni, és szórj el egy őshonos vadvirág magkeveréket, így újra versenyhelyzet alakul ki, és visszatér az egyensúly.

4. Nem kapálunk. Nem ásunk. Betakargatunk. Szeretgetünk.

Talajt nem bolygatunk. A talajélet szent.

Forgatás helyett használj mulcsot, komposztot, takarást: szalma, falevél, kaszált fű, bármi, ami természetes. Ez: csökkenti a párolgást, javítja a talajt és elnyomja a gyomokat. Az ásás helyett kezdj el rétegezni. Ha mindenképp vetni akarsz, lehet magaságyásba, bakhátba, vagy előzőleg letakart és napfénytől megfosztott talajrész felszínére, ez utóbbi érdekében idén annyit tudsz csinálni, hogy leraksz ponyvát, kartondobozt, bármit, ami nem engedi át a fényt, és jövőre alóla altúnnek a gyomok. Ezekre a kopár szigetekre egyből szórhatod majd a magokat.

5. Ne engedd, hogy a „rendezett kert” című társadalmi nyomás sabotálja az élővilágot

A permás kert „rendetlen”.

Ez nem hanyagság, hanem egy tudatos, biodiverz döntés. Ha a szomszéd kérdezi, csak mondd: regeneratív ökoszisztéma-telepítés. Ő majd googlizzik.

6. Az esővíz a barátod. Fogd fel!

- IBC tartály, hordó, akár egy régi kád is megteszi.
- Használhatod öntözéshez, komposztáláshoz, mindenhez.

Plusz: az esővíz puhább, jobb a növényeknek.- Akár egy fák köré ásott „vízgyűjtő tányér” (avagy esővízgyűjtő árok) is csodát tehet. Az ilyen kis árokszerű bemélyedések (angolul pl. „swale”) a víz helyben tartását segítik.

7. Itatók, mini tavak

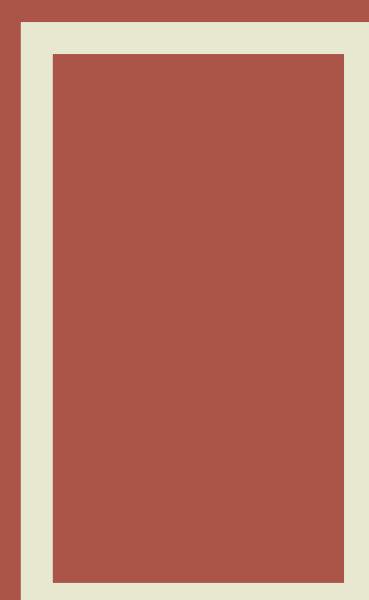
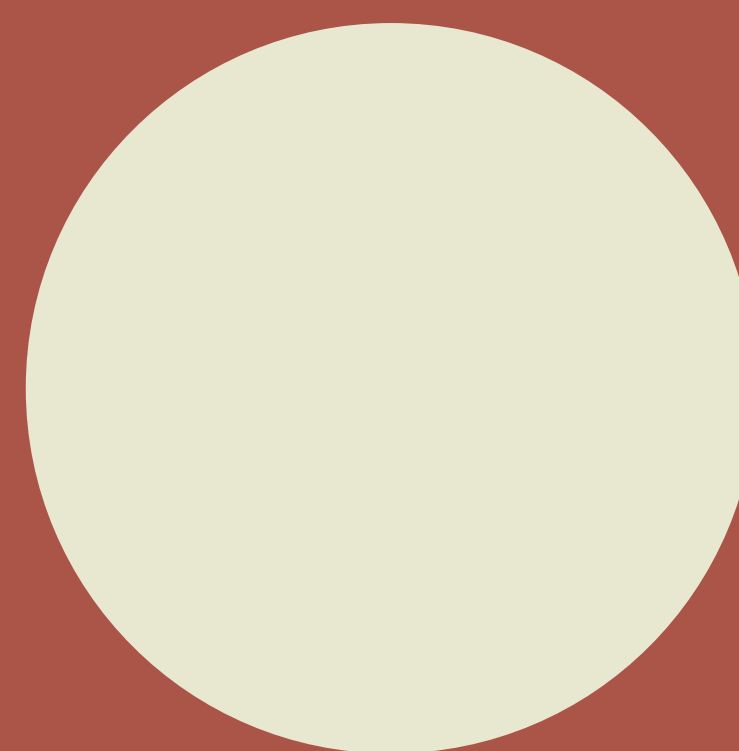
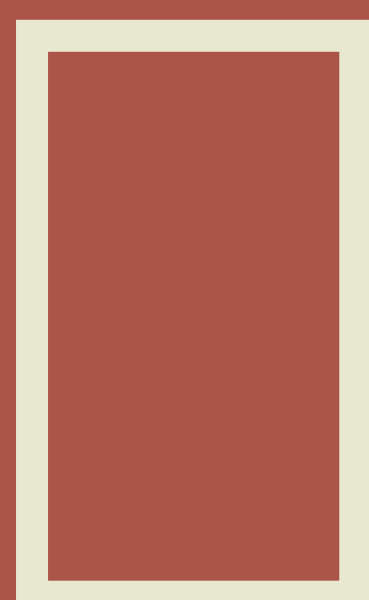
Víz nélkül nincs vendégsereg.

Mini tavak, madáritatók, régi mosdókagylók új élete

Ha csak egyetlen dolgot alakítasz ki, amitől színesebb lesz a kerted, az legyen valami, amiben víz van.

Nem kell tófólia, csak egy régi lavór, egy rozsdás lábos vagy egy mélyebbre ásott zuhanytálca. A madarak, békák, sünök, rovarok hálások lesznek, és visszahozzák a sokféleséget.

Tipp: egy-két követ vagy faágat mindig tegyél bele, hogy ne fulladjon bele senki (se méhecske, se rigó, se vízipók, akit épp kezd megszeretni a gyereked).

ERKÉLYES RÉSZ

Erkélyes Permakultúra:

Hogyan tudd segíteni a természetet, ha a nap 24 órájában veled van?

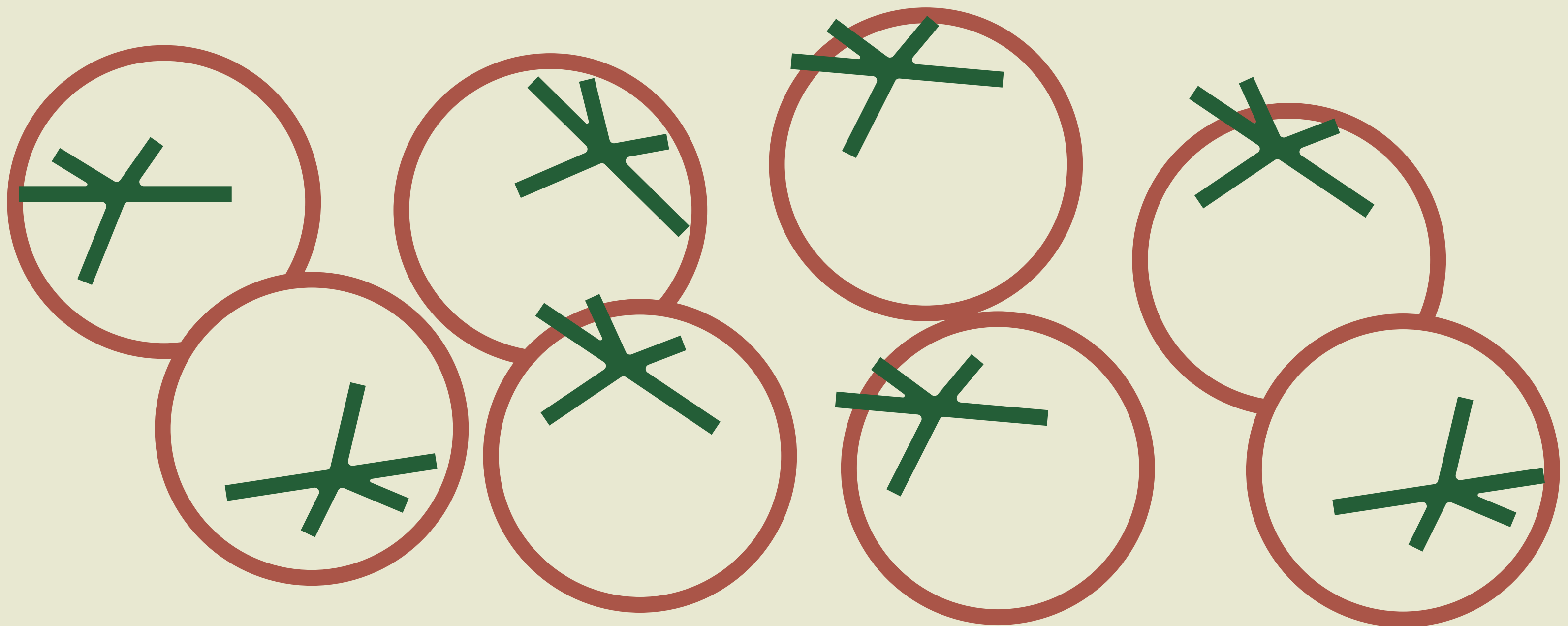
Mielőtt bármi másba belekezdenénk, vegyük észre, hogy egy erkély, legyen az bármilyen irányban is tájolt, nem fogja megoldani a világ élelmiszerproblémáját (bár ki tudja, a jövőben lehet, hogy ezt is elérjük). Az erkély nem egy szántóföld, viszont tökéletes hely arra, hogy kisebb léptékben, saját igényeidhez szabva segíthess a természetnek, és persze magadnak is. A cél itt nem az önellátás, hanem a sikerélmény, hogy te is érezd, hogy valami értelmeset csinálsz, miközben megtapasztalod a permakultúra varázsát.

Déli tájolású erkély

Gratulálok, te nyerted az erkélylottót. Itt minden napimádó zöldség és gyümölcs lubickol a D-vitaminban.

Mit ültessek?

Melegkedvelők: paradicsom, paprika, padlizsán, bazsalikom, rozmaring, oregánó, bab, uborka.

Hogyan ültessek?

Többszintű ültetés: a korláthoz napraforgó vagy rácsra futtatott bab, esetleg kukorica, hogy felfogja a sugárzás nagyrésztét. Mögé alacsonyabb hőtűrő növények. Akár használj magaságyásokat, hogy a növényeid ne szenvedjenek a túlságos közvetlen napsütéstől.

Mulcsozás: véd a talajt a kiszáradástól! Fűnyesedék, szalma, kókuszrost.

Mobilitás: mozgatható balkonládák, hogy árnyékba húzhasd a szenvedőket a legnagyobb kánikulában.

Vízhasználat: reggeli mély öntözés, esővízgyűjtés, és egy kis tál víz a méheknek is.

Szélvédetség: A déli tájolású erkélyek hajlamosak a szeles környezetre, így szükséged lesz valamilyen szélvédőre (pl. növényi rácsok vagy textíliák).

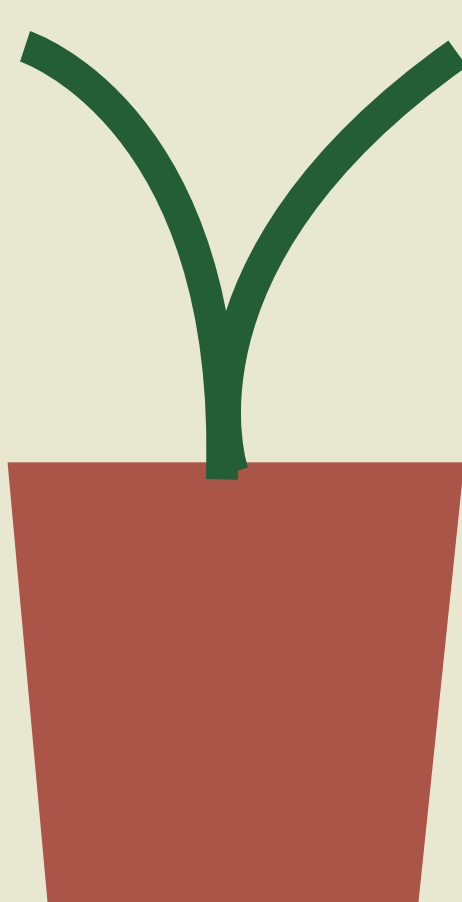
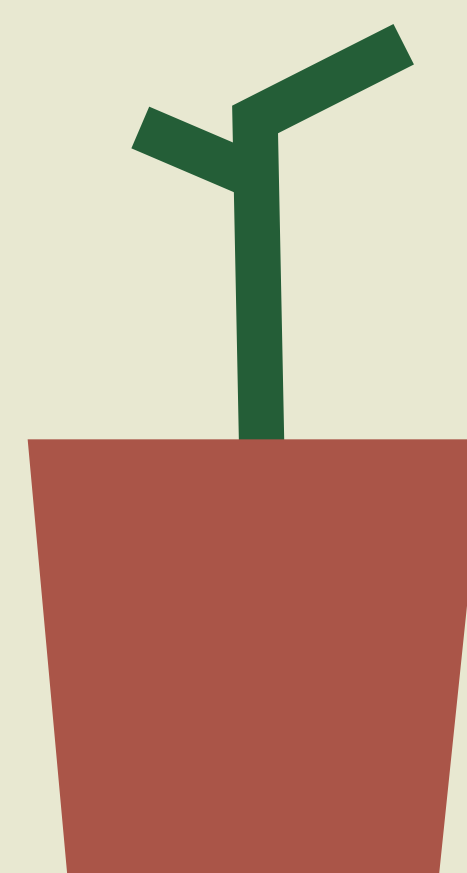
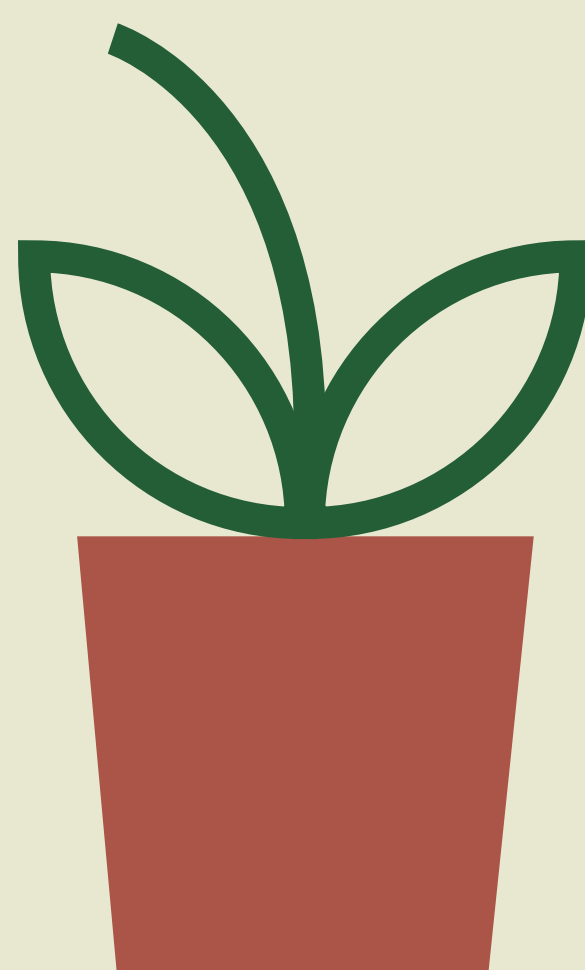
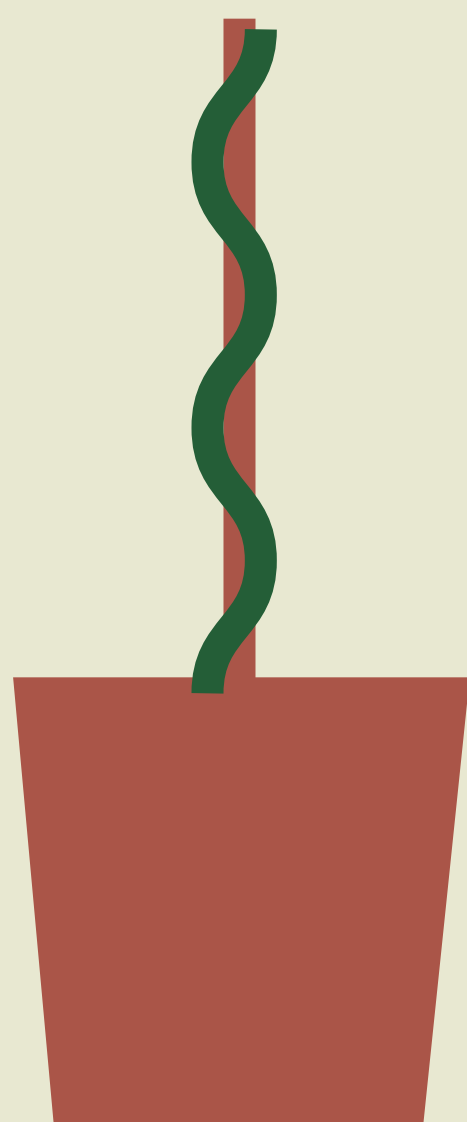
Példák elrendezésre:

1. sor: Napraforgó vagy sűrűn ültetett és futtatott bab, vagy kukorica

2. sor paradicsom, paprika, cukkini, padlizsán - a második sorba jöhetnek a napot kedvelő, de “fontosabb” növények

3. sor : Bazsalikom a paradicsom tövéhez, árnyékba, ahol kicsit párologtat is neki a paradicsom vagy Salátafélék (pl. rukola, madársaláta) legalul – ők különösen szeretik a hűvösebbet és árnyékot.

Itt a sorokat nem egymás mögé ültetést kell érteni, hanem a kaspók egymás mögötti elrendezését.

Keleti tájolású erkély

A reggeli napfény miatt ide jöhetnek a „szelídebb napra vágyó” növények. Salátafélék, spenót, zöldfűszerek, eper. Délután már árnyékos lesz, de ez nyáron inkább előny, mint hátrány. Saláta, spenót,

Fűszernövények mint a menta, metélőhagyma, petrezselyem és a citromfű. Ezek imádják a hűvösebb délutánt.

Jöhetnek a levelek & zöldek: saláta, spenót, mángold, madársaláta, rukola.

Kisebb gyümölcsök, mint például: az eper, az áfonya, illetve a koktélpáradicsom, ha elfér, próbáld ki!

Zöldfalak vagy rácsos növények: látványos és praktikus, pl. cukorborsó, madzagra futtatott uborka, függőleges kert kialakítása: akaszd fel a balkonra, raklapra, létrára. A zöldfal

Előnyök:

A reggeli napsütés ideális a legtöbb zöldség- és fűszernövény számára, amelyek nem kedvelik a délutáni tűző napsütést. Kiváló hely az egyes virágoknak és fűszernövényeknek, mivel elég fényt kapnak ahhoz, hogy virágozzanak, de nem túl meleg a napközbeni hőségben.

Kihívások:

Alacsony hőmérséklet éjszaka: A reggeli napsütés után a hőmérséklet gyorsan lecsökkenhet, ami kihívást jelenthet a hőmérséklet-igényesebb növények számára. Az erős szél itt is gondot okozhat, különösen ha a nyári szélirányok keresztbe fújnak.

Tippek:

Használj könnyű takarást, mint például egy háló vagy takaró, ha éjszaka lemegy a hőmérséklet, hogy megóvd a növényeidet a fagyos éjszakai hőmérséklettől. Mini „méhbarát sarok”: zsálya, mézvirág, levendula kis csoportban.

Nyugati tájolású erkély

Előnyök:

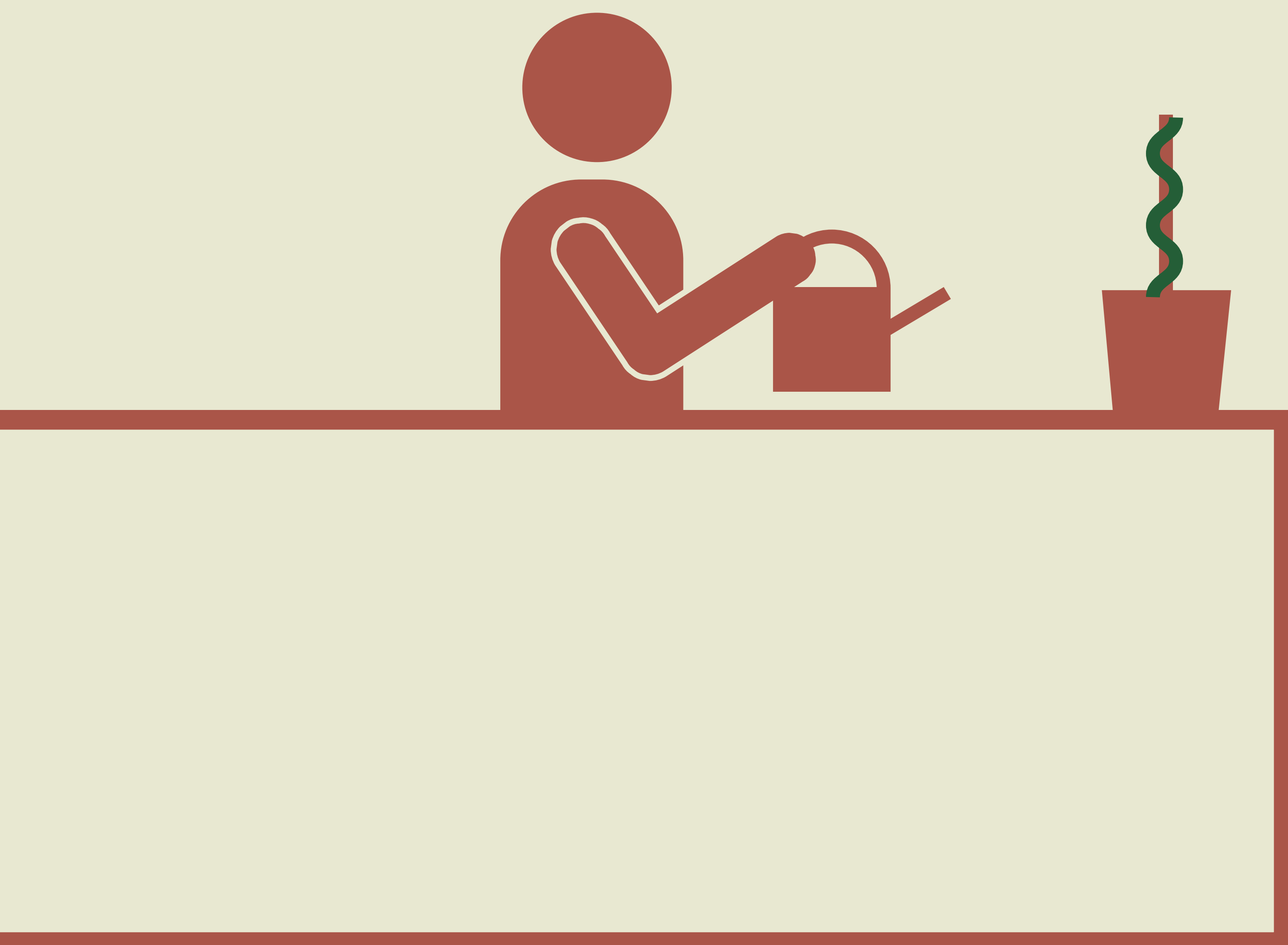
A késői napsütés ideális a sok napfényt kedvelő növények számára, mint például a paradicsom, paprika és a dísznövények. A növényeid jobban védve lesznek a kora reggeli hidegtől.

Kihívások:

A naplemente után sokan szenvednek a hidegtől, így ha hőigényes növényeket ültetsz, figyelj arra, hogy éjszaka ne legyenek túl hideg körülmények.

Tippek:

Rendszeres öntözés, mivel a nyugati nap melegebbé teheti az erkélyt, különösen nyáron. Részleges árnyékolás: egy-egy mozgatható paraván vagy futtatott növény sokat segíthet

Északi tájolású erkély

Az északi tájolású erkélyekre nem nagyon jut napfény, de ez is lehet előny!

Előnyök:

Növények, mint a menta, citromfű, snidling, fodros kel, sóska, madársaláta, turbolya, petúnia, vagy levendula, amelyek jól bírják az árnyékos környezetet.

Gombatermesztés: ha bevállalod, ez itt szuper lehetőség.

Dísznövény és vadvirág kombó: ha kevés az ehető, legalább csalogasd a rovarokat!
Tartsd szárazon a talajt, mivel a túl sok nedvesség könnyen gombás betegségeket okozhat.

Kihívások:

A kevés napfény miatt a növények lassabban fognak növekedni, és nem lesznek annyira erősek. A túlzott páratartalom és szélvédetség miatt a gombák és más betegségek könnyebben elszaporodhatnak.

Tippek: Gondolkozhatsz gombában is! Zsákos gombatermesztéssel ugyanúgy érhetsz el sikereket ehetőség szempontjából!

Általános jó tanácsok erkélyeseknek

Mozgatható ládák & kaspók

Játék a fénnyel, széllal, esővel. Egy görgős láda annyit adhat hozzá, mint egy állítható napágy a strandon.

Esővízgyűjtés

Ha lecsöpög valahonnan az eresz vagy a tető, rakj alá egy dézsát vagy öreg fazekat. A növényeid megköszönik.

Zöldfal vagy polcrendszer

Növeld a termesztőfelületet függőlegesbe! Már egy létrára szerelt balkonládásor is csodákat tesz.

Rovarhotel, rovaritató

Készíthetsz fából, raklapból, vagy csak egy befőttesüvegbe töltött lyukas bambuszból. Itató: egy mélyebb tálkában kavics és víz. Igyanak ők is, ne csak a muskátli.

Fecskefészek, madárbarát dizájn

Ha van rá lehetőség, ne akadályozd, hanem hívd őket! Apró tető alá rögzített sárfészek-alap, közel vízforráshoz, és várd a csicsergő vendégeket.

Egyéb árnyékolási trükkök

Ha növényekkel nem megy, vagy még idő kell nekik, hogy megnőjenek:

Textil árnyékoló: pl. világos színű lepedő vagy len-vászon darab, lazán kifeszítve (akár egy madzagra a felső korlátról lelógatva).

Kültéri nádfonat vagy kókuszszőnyeg darab: szuper olcsó és természetes hatású árnyékoló anyagok.

Mászónövények, mint a futóbab vagy luffa: ha rácsra futtatod őket, a lombjuk remek napellenző lesz, és még termést is adnak.

Mozgatható mini-mikroklímák

Mivel az erkélyed általában nem túl nagy, érdemes a mobilitásra is figyelni:

Tedd a cserepeket kerek alátétekre, hogy a napjárás szerint könnyen mozgathasd őket. Próbálkozz lépcsőzetes virágtartókkal vagy akár használt polcokkal, ezek lehetővé teszik, hogy a magasság szerinti elrendezést is variáld.

Összefoglalva

Gondolj az erkélyedre úgy, mint egy kis élő színpadra, ahol a főszereplők árnyékolják a mellékszereplőket, de közben mindenki része a történetnek.

Ha ezt a szemléletet követed, még a legperzselőbb déli erkély is egyensúlyba hozható, és nemcsak a növényeid, hanem te magad is sokkal jobban fogod érezni magad benne.

Összegzés

Bár a sikerélmény és a természet segítése a legfontosabb cél, egy kis türelemmel és figyelemmel az erkélyed képes lehet valódi oázissá válni, ahol nemcsak te, hanem a növényeid is boldogok lesznek.

A tájolásnak és az időjárási körülményeknek megfelelő növények kiválasztásával könnyedén megteremtheted az ideális ökoszisztémát, amely segíti a természet körforgását és segít megteremteni a kis zöld oázist a város szívében.

A természet nem kéri tőled, hogy tökéletes legyél

Ha eddig eljutottál, akkor valószínűleg már ott motoszkál benned a vágy, hogy valami másképp legyen. Hogy ne csak nézd a zöldet a képernyővédődön, hanem valahogy része legyél annak a világnak, ami nem kér jelszót, nem tosz vissza, ha kezdő vagy, és nem frissül kéthetente. Ez a világ a természet, és a permakultúra a legszelídebb ösvény hozzá.

Nem kell hozzá traktor, öntöző rendszer vagy tizenöt év botanikus kertészeti tapasztalat. Elég, ha megpróbálsz. Egy balkonládányi kísérlet, egy elültetett hagyma, egy rovarhotel a gangon, vagy egy kis pocsolya a kerted sarkában, amit már másnap felfedez egy béka.

A permakultúra nem maximalista. Nem várja el, hogy mindent tudd. Csak azt kéri: figyelj oda, és hagyd, hogy a természet is dolgozhasson helyetted.

És ha valamit elrontasz? Nem baj. A természet, veled ellentétben, nem kap idegösszeomlást egy kis káosztól.

Sőt, kifejezetten szereti. A tökéletlenségből lesz sokszor az egyensúly.

A KICSI LÉPTÉK IS SZÁMÍT

Ez a kis útmutató nem akarta megmondani a tutit, és nem is akarta rád erőltetni a bio-cozy forradalmat. Csak adni akart egy pár ötletet, hogy ha már úgyis valami zöldebbre vágysz, ne kelljen a nulláról indulnod.

Akár egy cserépnyi zöld, akár egy elvadult udvar van a kezedben: ne becsüld alá. Egyetlen balkonláda is lehet menedék a beporzóknak. Egy vízzel teli tálka is lehet életmentő a nyári hőségben. Egy kaszálatlan sarok is lehet a sokszínűség kis zsebe.

A természet hálása a gesztusért.
És te is az leszel.